

69.
koncertní
sezona
2024
2025

Haydnovo Stvoření
Filharmonie doma
5. abonentní koncert
Besední dům
13 a 14|3|2025

Filharmonie
Brno Philharmonic

Program

JOSEPH HAYDN

Die Schöpfung (Stvoření), oratorium pro sólisty, sbor a orchestru
Hob. XXI:2 | 100'

na text Roberta Lindleye podle Písma a eposu Johna Miltona
„Ztracený ráj“ v německém překladu Gottfrieda van Swietena

The Creation, oratorio for soloists, chorus and orchestra

On text by Robert Lindley after Scripture and John Milton's
Paradise Lost in the German translation by Gottfried van Swieten

První díl / Part I

- 1 Úvod: Chaos vesmíru
- 2 Recitativ Rafael a sbor: *Im Anfange schuf Gott*
- 3 Árie Uriel; sbor a Uriel: *Nun schwanden vor dem heiligen Strahle*
- 4 Rec. Rafael: *Und Gott machte das Firmament*
- 5 Sólo Gabriel a sbor: *Mit Staunen sieht das Wunderwerk*
- 6 Rec. Rafael: *Und Gott sprach: Es sammle sich*
- 7 Árie Rafael: *Rollend in schäumenden Wellen*
- 8 Rec. Gabriel: *Und Gott sprach: Es bringe*
- 9 Árie Gabriel: *Nun beut die Flur das frische Grün*
- 10 Rec. Uriel: *Und die himmlischen Heerscharen*
- 11 Sbor: *Stimmt an die Saiten, ergreift die Leier!*
- 12 Rec. Uriel: *Und Gott sprach: Es sei'n Lichter*
- 13 Rec. Uriel: *In vollem Glanze steigt jetzt die Sonne*
- 14 Sbor a sólisté: *Die Himmel erzählen die Ehre Gottes*

Druhý díl / Part II

- 15 Rec. Gabriel: *Und Gott sprach: Es bringe das Wasser*
- 16 Árie Gabriel: *Auf starkem Fittiche*
- 17 Rec. Rafael: *Und Gott schuf große Walfische*
- 18 Rec. Rafael: *Und die Engel rührten*
- 19 Tercet – Gabriel, Uriel, Rafael: *In holder Anmut*
- 20 Tercet – předchozí a sbor: *Der Herr ist groß*
- 21 Rec. Rafael: *Und Gott sprach: Es bringe die Erde*
- 22 Rec. Rafael: *Gleich öffnet sich der Erde Schoß*
- 23 Árie Rafael: *Nun scheint in vollem Glanze*
- 24 Rec. Uriel: *Und Gott schuf den Menschen*
- 25 Árie Uriel: *Mit Würd' und Hoheit angetan*
- 26 Rec. Rafael: *Und Gott sah jedes Ding*
- 27 Sbor: *Vollendet ist das große Werk (I)*
- 28 Tercet – Gabriel, Uriel, Rafael: *Zu dir, o Herr*
- 29 Sbor: *Vollendet ist das große Werk (II)*

přestávka / interval | 20'

Třetí díl / Part III

- 30 Rec. Uriel: *Aus Rosenwolken bricht*
- 31 Duet – Eva, Adam a sbor: *Von deiner Güt't*
- 32 Rec. Adam, Eva: *Nun ist die erste Pflicht erfüllt*
- 33 Duet – Adam a Eva: *Holde Gattin, dir zur Seite*
- 34 Rec. – Uriel: *O glücklich Paar, und glücklich immerfort*
- 35 Sbor a sólisté: *Singt dem Herren alle Stimmen!*

Lada Bočková soprán / soprano

Petr Nekoranec tenor

Peter Mikuláš bas / bass

Český filharmonický sbor Brno

sbormistr / chorus master **Petr Fiala**

Filharmonie Brno

dirigent / conductor **Petr Altrichter**

For a summary in English see the last pages of this brochure.

O skladbách

V objemné pokladnici evropské hudby nalezneme řadu kompozic, které můžeme právem označit za „slavné“ a bez nichž si lze jen těžko představit repertoár koncertních síní i operních domů. Pokud bychom však pátrali po dílech, která způsobila doslova senzací již při svých prvních uvedeních a jejichž věhlas doposud kvete, bylo bych ji až překvapivě málo. Jedním

z nich je bezesporu oratorium **Die Schöpfung** (Stvoření světa) z pera velikána hudebního klasicismu **Franze Josepha Haydna** (1732 až 1809).

Dle dobových svědectví vynikal Haydn humornou a optimistickou povahou, navíc oplýval životní moudrostí a laskavostí. Ne nadarmo mu Evropa na vrcholu jeho kariéry přezdívala „papá Haydn“. Kdo zná Haydnovy kompozice, může potvrdit, že se v nich zrcadlí všechny uvedené vlastnosti. I když jej považujeme za autora vrcholného klasicismu, jeho rané skladby vykazují ještě prvky galantního stylu – a naopak – v pozdních pracích je možné identifikovat nastupující romantismus. Podobně jako u Georga Friedricha Händela (1685–1759), jehož příjmení si posluchači s tím Haydnovým často nevědomky pletou, vsiřebával Haydn populární styly v různých hudebních centrech, v nichž během svého dlouhého života působil, resp. která na vrcholu svých tvůrčích sil navštívil. Jedním z takovýchto míst byly snad i české země, neboť na počátku své kariéry působil jako hudební ředitel u hrabat Morzinů (mohlo se jednat o Karla Josefa Františka Morzina nebo o jeho otce Ferdinanda Maxmiliána) na zámku Dolní Lukavice u Plzně. V této době vznikly i Haydnovy rané symfonie, smyčcová tria a kvartety. První skladatelův životopisec Georg August Griesinger k tomuto období poznamenal: *V roce 1759 byl Haydn ve Vídni jmenován kapelníkem hraběte Morzina s ročním platem dvě stě zlatých, vlastním bytem a stravou. Zde skladatel zažíval roky bezstarostné existence, což mu nesmírně vyhovovalo. Zimu trávil ve Vídni a léto v Čechách, poblíž Plzně.* Haydnova instrumentální, primárně symfonická hudba dodnes reprezentuje základní část repertoáru mnoha hudebních souborů. Během své kariéry se však dotkl mnoha dalších forem, včetně těch vokálně-instrumentálních. Na kontě má například více než deset italských oper komponovaných z větší části pro zámecké divadlo svého dalšího zaměstnavatele, knížete Mikuláše Josefa Esterházyho. K často uváděným kompozicím náleží také mše a oratoria *Die Jahreszeiten* (Roční doby) a již zmíněné *Stvoření světa*.

Po smrti knížete Esterházyho přijal Haydn pozvání do Londýna, jednoho z tehdejších nejvýznamnějších hudebních center. Krok to byl vskutku přelomový, neboť do té doby skladatel cestoval a působil pou-

ze uvnitř hranic podunajské monarchie. Do britské metropole podnikl hned dvě dlouhé cesty. Tamní živá a poměrně soutěživá hudební scéna vítala Haydna jako „hudebního Shakespeara“. Inspirován vlivy nového prostředí zkomponoval dvanáct symfonií, mezi nimi i slavnou *Symfonii č. 94 G dur* „S úderem kotlů“, jejíž premiéru 23. března 1792 v Hannover Square Rooms osobně řídil. Anglie však již od dob renesance obdivovala zejména sborový zpěv. Významnou se z tohoto pohledu stala tradice provozování Händelových monumentálních anglických oratorií, především slavného *Mesiáše*. Jeden z takovýchto koncertů, konaný ve Westminsterském opatství, navštívil také Haydn. Provedení se značným počtem hudebníků a zpěváků jej doslova uchvátilo. Rozhodl se proto ke kompozici podobného díla. Tehdy se mu od impresária Johanna Petera Salomona dostalo do rukou anglické libreto, původně s největší pravděpodobností napsané právě pro Händela, ovšem Händelem nikdy nezhudebněné. Text anonymního básníka popisující stvoření světa dle biblické knihy *Genesis*, začalm a *Ztraceného ráje* Johna Miltona si Haydn odvezl do Vídně a počínaje rokem 1796 se pustil do práce.

Hlavní město habsburské monarchie začalo objevovat oratorní práce Georga Friedricha Händela teprve nedlouho před Haydnovou první anglickou cestou, a to z iniciativy barona Gottfrieda van Swieten a další rakouské hudbymilovné šlechty, sdružené v tzv. *Gesellschaft der Associierten Cavaliere*. Milovník hudby starších slohových období, mecenáš a dvorní knihovník van Swieten se s Händelovými skladbami důkladně seznámil během svého diplomatického pobytu v Berlíně díky tamní výrazné hudební osobnosti, princezně Anně Amálii Pruské. Nechal si vyhotovit řadu opisů partitur z jejího privátního archivu; ve stejné době pravděpodobně zakoupil i část rozsáhlé edice Händelových oratorií, která vycházela z Williama Randalla v Londýně. Baron si po návratu do Vídně vytyčil velký cíl: seznámit s těmito velkolepými díly celé město. Od roku 1786, počínaje Händelovým *Judas Maccabaeus*, uváděla zmíněná *Gesellschaft der Associierten Cavaliere* následujících šest let každou zimu jedno oratorium. Po dvou letech nastoupil do čela těchto produkcí Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791), který instrumentálně upravil a nastudoval pastorale *Acis and Galatea* a oratoria *Messiah*, *Alexander's Feast* a *Ode for St. Cecilia's Day*. A právě tato série koncertů připravila půdu pro Haydnovo *Die Schöpfung*, které mělo navíc představovat vyvrcholení van Swietenových snah – koncertní řadu korunovat dílem novým, které z těch starších stylově vychází, ale představuje svébytnou a moderní kompozici soudobého autora. Štědrá *Gesellschaft* i v tomto případě nabídla finanční podporu a van Swieten připravil německý překlad libreta. První zkoušky a neveřejná premiéra *Stvoření se* konaly v dubnu 1798 v městském paláci knížete Josefa ze Schwarzenbergu na Neuer Marktu. Dalším členem společnosti, který poskytl finanční podporu projektu, byl Schwarzenbergův švagr, kníže František Josef Maxmilián z Lobkowicz. Na realizaci prvního veřejného uvedení oratoria 19. března 1799 ve vídeňském Burgtheateru přispěl kníže třemi sty zlatými. Sto osmdesát účinkujících tehdy provedlo dílo s ohlasem, který neměl v hudební historii Vídně obdoby. Publikum nepřestávalo tleskat a volat *ať žije Haydn, ať žije hudba!* Enormní úspěch tohoto večera doslova předznamenal novou éru koncertního života v monarchii. A nejen v ní...

Haydn souběžně pracoval na prvním vydání partitury díla, které chtěl nechat vytisknout ve dvojjazyčné, německé a anglické verzi. Ve stejné době začal Lobkowitz se skladatelovým svolením připravovat další nastudování díla. Z dochovaných účtů vyplývá, že v lednu 1799 proběhla první komorní zkouška. *Stvoření* bylo privátně uvedeno během série pátečních koncertů na jaře v Lobkoviczkém paláci, přičemž kníže zpíval part archanděla Rafaela. V létě přivezl provozovací materiál oratoria na své hlavní sídlo v Roudnici nad Labem, v Praze objednal několik set výtisků libreta a najal řadu profesionálních i amatérských hudebníků z okolí: kantory z Roudnice, Libčevsi a Jezeří, instrumentalisty ze Stavovského divadla v Praze i sbor z pražské Lorety. Ti všichni, společně s knížetem v jeho oblíbené roli archanděla Rafaela, na podzim roku 1799 Haydnovu partituru rozezněli v roudnickém zámeckém divadle. Dílo si i zde získalo okamžitou popularitu, a tak Lobkowitz objednal u svého sekretáře Jana Krušiny český překlad libreta. Roku 1805 oratorium v Roudnici nechal provést znovu, tentokrát v češtině a opět se chopil svého „archandělského partu“.

Na jaře 1800 vyšla partitura *Stvoření* tiskem zásluhou více než čtyř set předplatitelů, jejichž seznam je součástí edice. Mezi slavnými jmény, zahrnujícími i členy britské královské a rakouské císařské rodiny, byli samozřejmě i Schwarzenbergové a Lobkoviczové, kteří si zakoupili hned několik výtisků. Vídeň, ale i mnoho dalších evropských hudebních center, zejména francouzských a anglických, zachvátila „haydnovská mánie“. Vybrané části *Stvoření* zněly v podání pouličních hudebníků, hracích hodin i v salonním prostředí v podobě úprav z per nejrůznějších autorů, mezi nimi i Antonína Vranického (1761–1820). Roku 1801 se s oratoriem seznámila také Morava; v Náměšti nad Oslavou jej nechal provést hrabě Haugwitz.

Příběh biblického stvoření světa během šesti dnů představoval nenáročnou a všem dobře známou, a tedy přístupnou látku, prostou složitých barokních alegorií a patosu. Vyprávění jednotlivých pasáží je svěřeno sólistům – archandělům Rafaelovi (bas), Urielovi (tenor) a Gabrielovi (soprán). Ti v recitativch přednášejí pasáže z knihy *Genesis*, v áriích a ansámblech, které vycházejí z libretistovy invence, pak biblické historie komentují. Vše prokládají sborové výstupy velebící Hospodina a jeho dílo. Sólisty a sbor doprovází klasický orchestr obohacený o kontrafagot a basso continuo. Oratorium má tři části. Úvodní symfonie reprezentuje chaos, jenž panoval před Božím zásahem. První akt líčí stvoření světa, nebe a Země, Slunce a Měsíce, hvězd, vody a rostlin. Druhý pojednává o stvoření zvířat, muže a ženy. Závěrečná část popisuje Adama a Evu před jejich pádem a vyhnání z ráje (tyto party nejčastěji zpívají interpreti Rafaela a Gabriela). Nebyl by to Haydn, aby i zde neuplatnil svůj smysl pro překvapení a humor, např. slavná nečekaná fortissimo exploze celého orchestru na slově *Licht* (světlo) ve verši *es ward Licht* (a bylo světlo). Dle dobových svědectví zmíněný moment zcela ohromil posluchače (a publikum jistě nenechá chladným ani dnes). Přímým odkazem na starší slohová období i na samotného Händela je bezesporu kontrapunktické zpracování sboru *Verzweiffung, Wut und Schrecken* (Zoufalství, hněv a hrůza) a závěrečného *Und seiner Hände Werk* (A dílo jeho rukou).

Popisovat detailně nebo snad analyzovat jednotlivé části oratoria by bylo zdouhavé a v podstatě i zbytečné. Toto dílo totiž skutečně nejlépe mluví samo za sebe a na každého působí zcela individuálně. Zbývá spíše podotknout, proč publikum na *Stvoření* reagovalo a reagovalo s takovým nadšením? Haydn v něm po vzoru Händela dokázal spojit tradice italského a anglického oratoria a zároveň vytvořit hudební drama plné napětí i kontrastního zklidnění, zvukomalebných efektů, působivých melodií a velkolepých sborů. Poselství celého díla pak promlouvá k posluchačům bez rozdílů sociálních, kulturních či náboženských. Všeříkající je v tomto ohledu skladatelův komentář z roku 1802: *Na světě je málo šťastných a spokojených lidí, všude je provází smutek a žal. Snad se toto dílo stane zdrojem klidu a odpočinku pro každého sklíčeného člověka [...].*

Petr Slouka

foto © Marek Olbrzymek

Sopranistka **Lada Bočková** patří mezi nejvýraznější talenty mladé české pěvecké generace. V sezoně 2024/25 se vrátila do Národního divadla v Praze jako Pamina (*Kouzelná flétna*). V roli Bystroušky se v září a říjnu 2024 představila v nové inscenaci opery *Příhody lišky Bystroušky* v Theater Magdeburg, v listopadu vystoupila v *Requiem* Andrewa Lloyda Webbera se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy v pražské Smetanově síni.

V sezoně 2023/2024 se představila na své domovské scéně, Theater Bonn v Německu, jako Laudine (Moritz Eggert: *Iwein*) a ve scénické hudbě Edvarda Griega ke hře Henrika Ibsena *Peer Gynt*. V Národním divadle v Praze debutovala v prosinci 2023 jako Mařenka (*Jeníček a Mařenka*) a v dubnu 2024 jako Pamina (*Kouzelná flétna*). V Národním divadle moravskoslezském v Ostravě ztvárnila v červnu 2024 roli Bystroušky v nové inscenaci opery *Příhody lišky Bystroušky* a opět roli Karoliny (*Dvě vdovy*), s níž vystoupila také na mezinárodním festivalu Smetanova Litomyšl. Jako Clorinda se podílela s Prague Philharmonia pod taktovkou Łukasze Borowicze na koncertní verzi Rossiniho *Popelky* v pražské Smetanově síni a se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy účinkovala v Mahlerově *Symfonii č. 4*.

Absolventka JAMU v Brně byla od dubna 2017 členkou operního studia v Teatro Lirico Spoleto, kde ztvárnila role Frasquity (*Carmen*), Doriny (*L'impresario delle Canarie*), Ivany (*Re di Donne*), Violetty (*La traviata*) a v rámci Festivalu dei Due Mondi ve Spoleto roli Clorindy (*Popelka*). V roce 2018 vystoupila jako Olga (*Veselá vdova*) v Teatro La Fenice v Benátkách a Despina (*Così fan tutte*) ve Slovenském národním divadle v Bratislavě. V březnu 2022 debutovala jako Tebaldo (*Don Carlos*) v Aalto Theater v Essenu. V roce 2019 se úspěšně zúčastnila jako první Češka v historii dvou světových pěveckých soutěží: Operalia Plácida Dominga a soutěž královny Sonji v Oslu. Je také laureátkou Interpretační soutěže České filharmonie v Praze, soutěže Hilde Zadek a soutěže Otto Edelmana v Rakousku a „SWR Junge Opernstars“ s Deutsche Radio Philharmonie v Německu. Pravidelně spolupracuje s předními českými orchestry (Česká filharmonie, Prague Philharmonia, Filharmonie Bohuslava Martinů a Janáčkova filharmonie). Více na www.ladabockova.com

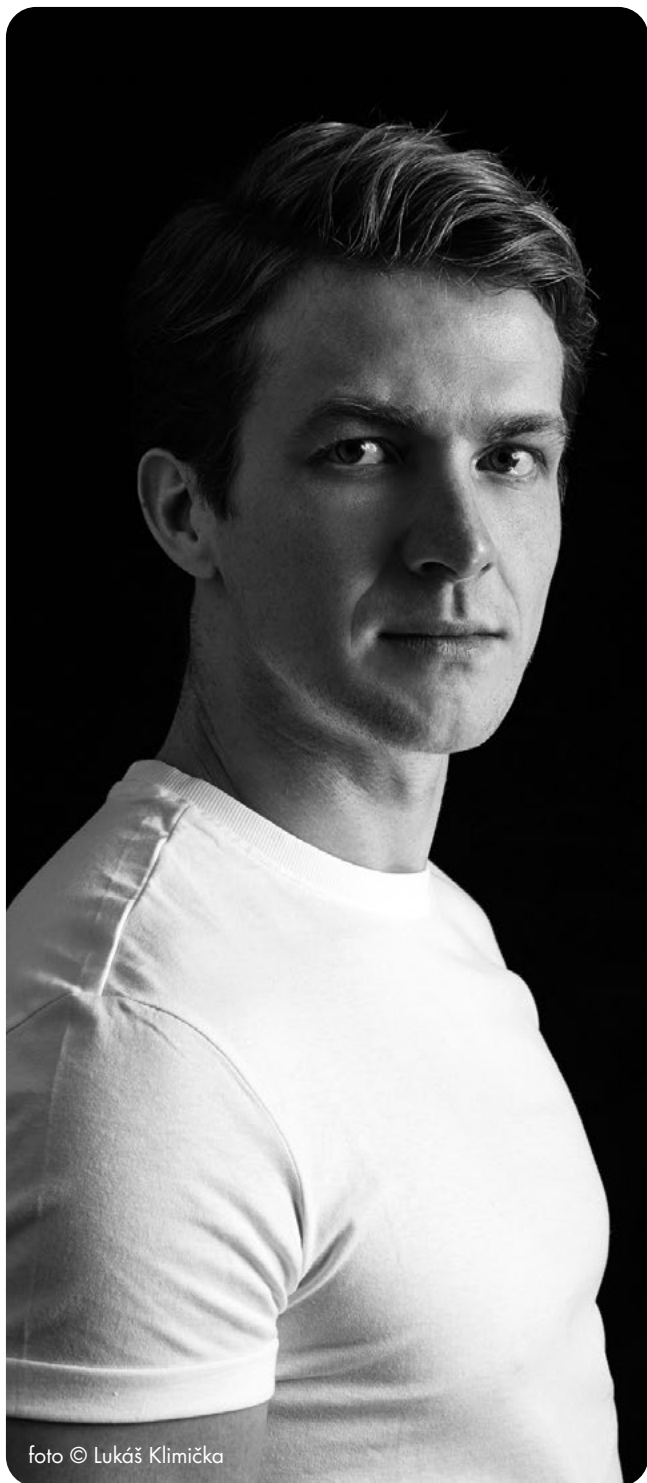

foto © Lukáš Klmička

Tenorista **Petr Nekoranec** je jednou z nejvýraznějších osobností mladé české pěvecké generace. Sezónu 2024/25 zahájil debutem v Polské národní opeře ve Varšavě v roli Stefana (Moniuszko: *Strašný dvůr*). V listopadu debutoval ve Státní opeře Berlín v roli Romea (*Romeo a Julie*) a vůbec poprvé se představí také v Teatro Real Madrid, v Lille a v Lyonu, a to jako David (Charpentier: *David et Jonathas*). V červnu 2025 se vrátí do Národního divadla Brno, tentokrát v roli Pastýře v nové inscenaci *Krále Rogera K. Szymanovského*.

V prosinci 2024 se v roli Ernesta podílel na koncertním provedení Donizettiho opery *Don Pasquale* s Prague Philharmonia pod taktovkou Marca Armiliata v pražské Smetanově síni.

V sezoně 2023/24 se kromě řady rolí na své domovské scéně představil v roli Ramira v koncertní verzi Rossiniho *Popelky* v pražské Smetanově síni, hostoval jako Arbace (Mozart: *Idomeneo*) v Opéra nationale du Capitoul v Toulouse a v roli Davida (*David et Jonathas*) v Théâtre national de Caen, Opéra national de Lorraine v Nancy, Théâtre des Champs-Élysées v Paříži a v Grand Théâtre de Luxembourg. V červenci 2024 debutoval na festivalu v Aix-en-Provence jako Pisandro (Monteverdi: *Návrat Odyssea do vlasti*). V sezonách 2018–2020 byl sólistou Státní opery Stuttgart, od sezony 2021/22 je sólistou Opery Národního divadla v Praze.

Pravidelně spolupracuje s významnými orchestry (Česká filharmonie, Prague Philharmonia, Symfonický orchestr Českého rozhlasu, Symfonický orchestr hl. města Prahy FOK, Symfonický orchestr São Paulo, Varšavská filharmonie) a dirigenty (Jiří Bělohávek, James Levine, Keath Lockhart, Alexander Liebreich, Petr Popelka, Gianluca Cappuano, Robert Jindra, Giacomo Sagripanti ad.). Rád se věnuje i soudobé hudbě a spolupracuje s britským skladatelem Iainem Bellem.

V roce 2016 byl jako první Čech vybrán do prestižního dvouletého Lindemannova projektu v newyorské Metropolitní opeře. V letech 2014–2016 byl členem Bavorské státní opery v Mnichově a jejího operního studia. Za titulní roli Alberta Herringa mu byla v Mnichově udělena Bavorská umělecká cena (2016). V lednu 2018 převzal další prestižní cenu, Classic Prague Awards v kategorii Talent roku 2017. V říjnu 2021 získal 2. cenu ve Světové pěvecké soutěži Vincerò v Neapoli, v lednu 2017 se stal absolutním vítězem Mezinárodní soutěže Francesca Viňase, konané v Gran Teatre del Liceu v Barceloně, kde obdržel rovněž Cenu Plácida Dominga. Na podzim 2019 vyšlo jeho profilové album *French Arias* (Supraphon; Česká filharmonie, dirigent Christopher Franklin).

Zpěv studoval na Konzervatoři Pardubice u Jarmily Chaloupkové a spolupracuje s italským operním tenoristou a pedagogem Antoniem Carangleem.

Více na www.petrnekoranec.eu

Slovenský basista **Peter Mikuláš** je od začátku umělecké kariéry ceněn nejen pro krásu a barevnost hlasového fondu, ale i pro muzikálnost, stylovou všestrannost a sugestivnost scénického výrazu ve vážných i komických rolích.

Operní zpěv studoval na VŠMU v Bratislavě u Viktórie Stracenské. Je laureátem mezinárodních soutěží: Karlovy Vary 1977, Moskva 1982 a Helsinky 1984. Od roku 1978 je sólistou Opery Slovenského národního divadla v Bratislavě, kde vytvořil okolo padesáti operních rolí (Mefisto, Filip, Leporello, Falstaff, Kecal, Fiesco, ...). Kromě toho pravidelně hostuje v Národním divadle v Praze a na dalších operních scénách (Amsterdam, Řím, Berlín). V dubnu 2001 debutoval v Metro-politní opeře v New Yorku.

Vedle opery se intenzivně věnuje písňové, oratorní a kantátové tvorbě, přičemž má v repertoáru téměř devadesát děl těchto žánrů.

Hostoval na všech významných evropských koncertních pódii, kde spolupracoval s vynikajícími dirigenty, mezi kterými byli např. Sir Charles Mackerras, Sir Georg Solti, Carlo Giulini, Jiří Bělohlávek, Libor Pešek, Helmut Rilling, Sir Neville Marriner, Aldo Ceccato, Ken-Ičiro Kobajaši a řada dalších.

Vedle aktivní umělecké činnosti se věnuje také pedagogické činnosti na VŠMU v Bratislavě.

Jeho rozsáhlá diskografie zahrnuje scénická a koncertní díla mnoha stylových období. Na CD nahrál okolo padesáti titulů, mezi kterými jsou např. sólové operní album a dva sólové písňové tituly, dvě nahrávky kompletní Šostakovičovy 13. symfonie, Verdiho opery *Simon Boccanegra*, Mozartovy *Così fan tutte*, Verdiho *Rekviem*, Dvořákova *Rekviem* a *Stabat Mater* ad.

Český filharmonický sbor Brno se zaměřuje na oratorní, kantátový a operní repertóar a po více než 30 letech činnosti patří ke světové špičce. Vystupuje na všech prestižních evropských festivalech a významných koncertních pódii a spolupracuje s nejlepšími světovými orchestry a dirigenty.

Sbor má rozsáhlou diskografii, za níž získal řadu ocenění; v roce 2007 obdržel dvě významné evropské ceny Echo Klassik, a to Soubor roku za provedení Brucknerových motet a Nahrávka roku za Lisztovo oratorium *Christus*. Snímek skladby B. A. Zimmermanna *Requiem für einen jungen Dichter* získal v roce 2009 Cenu německých kritiků. Sbor je držitelem prestižního ocenění Classic Prague Awards v kategorii Vokální výkon za rok 2019. Ocenění sbírá i na jiných kontinentech – japonský hudebněkritický časopis *Geijutsu Disc Review* mu v září 2011 udělil za nahrávku Dvořákova *Rekviem* prestižní ocenění Tokusen. Za úspěchy Českého filharmonického sboru Brno stojí jeho zakladatel, sbormistr a ředitel **Petr Fiala**, absolvent brněnské konzervatoře a Janáčkovy akademie múzických umění (klavír, skladba a dirigování), skladatel a hudební pedagog, který se sbormistrovské a dirigentské činnosti věnuje již přes 50 let.

Více na www.cfsbrno.cz a www.fialapetr.cz

Dnešní **Filharmonie Brno** vznikla v roce 1956 sloučením rozhlasového a krajského orchestru a od té doby patří svou velikostí i významem k české orchestrální špičce. Dějinami orchestru prošla řada českých a světových dirigentských osobností jako Břetislav Bakala, František Jílek, Petr Altrichter, Jiří Bělohlávek, Sir Charles Mackerras, Jakub Hrůša nebo Tomáš Netopil. Od sezony 2018/2019 je šéfdirigentem a uměleckým ředitelem Filharmonie Brno Dennis Russell Davies.

Orchestr pravidelně natáčí pro Český rozhlas, Českou televizi a řadu společností (Supraphon, Sony Music, IMG Records, BMG, Channel 4) a od roku 2020 má svůj vlastní nahrávací label.

Filharmonie Brno je dnes nejen silným hráčem na poli symfonické hudby doma i v zahraničí, ale i předním organizátorem hudební sezony druhého českého města, aktivním festivalovým pořadatelem (Festival Špilberk, Moravský podzim, Velikonoční festival duchovní hudby, Expozice nové hudby, Mozartovy děti), kreativním lídrem orchestrální dramaturgie a inovativním tvůrcem široké škály edukativních programů. Působí v neorenesančním Besedním domě, „brněnském Musikverein“ z dílny Theophila von Hansena z roku 1873, a těší se na nový, moderní koncertní sál, který navrhuje tým architektů Tomasz Koniora a Petra Hruši a akustika Yasuhisa Toyoty.

Více na www.filharmonie-brno.cz

Petr Altrichter je jedním z nejvýznačnějších českých dirigentů, který si udělal působivé jméno svou dynamickou a hlubokou interpretací symfonické hudby. Těžištěm jeho repertoáru je česká hudba – Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Leoš Janáček a Bohuslav Martinů, ruská hudba – především Dimitrij Šostakovič, dále hudba Gustava Mahlera a Antona Brucknera.

Po absolvování JAMU (1978) nastoupil nejprve jako asistující dirigent do Státní filharmonie Brno, v následujících letech působil v České filharmonii jako asistent Václava Neumanna, ve Filharmonii Bohuslava Martinů ve Zlíně, v Komorní filharmonii Pardubice a čtyři roky opět v brněnské filharmonii. V roce 1987 přešel do Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK, nejprve jako druhý dirigent, později (1990–1991) jako šéfdirigent. V letech 1993–2004 byl uměleckým ředitelem a šéfdirigentem Jihozápadní německé filharmonie v Kostnici, od roku 1997 do konce roku 2001 stál také v čele Královské liverpoolské filharmonie.

Od sezony 2018/2019 je stálým hostujícím dirigentem Slovenské filharmonie, s níž ho pojí dlouholetá spolupráce. V roce 2001 byl pozván do čela Filharmonie Brno, kde setrval dalších sedm let, a doposud s orchestrem jako pravidelný host spolupracuje.

Řídil orchestry po celém světě, včetně Berlínských symfoniků, Londýnských filharmoniků, Japonského symfonického orchestru, Krakovské filharmonie, Milánského orchestru, Symfonického orchestru v Rize, Symfonického orchestru RTL Luxembourg, Symfonického orchestru v Baden-Badenu a Orquesta Filarmonica de Gran Canaria.

Hostoval na velkých festivalech v Paříži, Madridu, Chicagu, Curychu, Salcburku, Vídni, Seville, St. Étienne, Avignonu, Palermu, Praze, Edinburku a v Aténách. V britských špičkových tělesech se uplatňoval zejména jako propagátor české hudby. Spolupracuje s rozhlasovými a televizními společnostmi.

Summary

Haydn's path to international fame

In **Joseph Haydn's** (1732–1809) incredibly large and varied oeuvre, three genres emerge in epochal significance: the string quartet, the symphony and the oratorio (masses included). The first two were developed by Haydn throughout his 30 years with the Esterházy band. When that was disbanded in 1790, the 58-year-old, now a famous composer, accepted a handsome pension and moved to Vienna. The following decade brought him considerable social and artistic success; two triumphal trips to London cemented his international fame and provided him with new creative sources. It was in London that Haydn discovered the English cult following for Handel's oratorios; this inspired him to compose two himself (*The Creation* and the cantata cycle *The Seasons*).

The libretto of *The Creation* and the oratorio's première

The libretto is based on the first book of the Old Testament (Genesis) that describes God's creation of the world over six days, and relies on Milton's (1608–1674) celebrated epic poem, *Paradise Lost* (it also uses one Psalm). The biblical text, featured in the recitatives of the three archangels, moves the story forward, while the arias, ensembles and choruses provide a commentary. The 35 varied numbers of the oratorio are arranged in a monumental, coherent whole.

The public première of *The Creation*, on 19 March 1799 in Vienna's Burgtheater with 120 orchestral players and 60 soloists, was a phenomenal success that paved the way for a triumphal campaign by Haydn through the capitals of Europe, for which he had prepared by giving two private performances for selected audiences of his friends, music cognoscenti and aristocratic sponsors at the Palais Schwarzenberg.

Lada Bočková

A native of Brno and a graduate of the Conservatory and the Janáček Academy of Performing Arts in the city, in 2020–2023 Lada Bočková was a member of the opera ensemble at Theater Bonn. Lada has appeared in Teatro La Fenice in Venice, Aalto Theater in Essen, the Slovak National Theatre, the Estates Theatre and the State Opera in Prague, and elsewhere. In 2019 she was the first Czech to successfully contest two world singing competitions: Plácido Domingo's Operalia and the Queen Sonja Singing Competition in Oslo. She performs with leading Czech orchestras including Czech Philharmonic, Prague Philharmonic, Bohuslav Martinů Philharmonic and Janáček Philharmonic Ostrava. She has appeared in opera singing roles in feature films *The Crow* and *Ehregard: The Art of Seduction*.

Petr Nekoranec

In 2018–2020 Petr Nekoranec was a soloist at the State Opera in Stuttgart, and since the 2021/22 season he has been a soloist at the National Theatre Opera in Prague. Petr has appeared at the Margravia Opera House in Bayreuth, the State Opera in Stuttgart and the

Théâtre du Capitole in Toulouse; he performed alongside Cecilia Bartoli as Oronte in Handel's *Alcina* in Florence. He works with the renowned British composer Iain Bell and with major orchestras (Czech Philharmonic, São Paulo Symphony Orchestra, Prague Philharmonia, Prague Radio Symphony Orchestra, Prague Symphony Orchestra and Warsaw Philharmonic) and conductors including Jiří Bělohlávek, James Levine, Keith Lockhart and Alexander Liebreich.

Peter Mikuláš

A soloist of the Slovak National Theatre Opera since 1978, since the beginning of his artistic career Peter Mikuláš has been appreciated for the beauty and colour of his voice, his musicality, stylistic versatility and commanding stage presence in both serious and comic roles. Beyond his home stage, he regularly performs in prestigious opera theatres and concert halls in Prague, Vienna, Salzburg, Berlin, Rome, Madrid, Lisbon and Tokyo. His concert repertoire, the breadth of which matches his opera repertoire, includes not just works of earlier stylistic periods but also of the 20th century including many works by Slovak composers.

Petr Altrichter

A former chief conductor of Filharmonie Brno (2002–2009), Petr Altrichter regularly returns to our orchestra due to the admiration of the orchestra players and the Brno audience. In the past Petr served as the chief conductor of the Prague Symphony Orchestra and the South West German Philharmonic Orchestra in Constance and in 1997–2001 was at the helm of the Royal Liverpool Philharmonic. He has conducted orchestras throughout the world including the Berlin Symphony, the London Philharmonic and the NHK Symphony Tokyo. When working with the top British ensembles he often promoted Czech music.

Vítězslav Mikeš

translated by Štěpán Kaňa

Zpívaný text

JOSEPH HAYDN

Stvoření

přeložil Zdenko Knittl

PRVNÍ DÍL

1

Předehra: Chaos vesmíru

2

Recitativ (Rafael): Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země pak byla pustá a prázdná a tma byla nad propastí.

Sbor: A duch Boží vznášel se nad vodami. I Bůh děl: Budiž světlo. A bylo světlo.

Recitativ (Uriel): A Bůh viděl světlo, že bylo dobré, a oddělil proto světlo od temna.

3

Árie (Uriel): Rozptýlila ta záře svatá černavé noci šedivé stíny, ponuré stíny černoty temné, a nastal první den. Kde zmatek byl, pořádek vládne teď. Omráčen duchů pekelných je sbor, pádí v propast černou a v černou věčnou noc.

Sbor: Zoufalství, děs a hrůza provází jejich pád. A krásný nový svět Bůh stvořil slovem svým.

4

Recitativ (Rafael): I učinil Bůh oblohu a oddělil vody, kteréž jsou pod oblohou, od vod, kteréž jsou nad oblohou. Stalo se tak. Zlým rykem divá bouře burácí, jak plevy ve větru uhánějí mraky, ohnivým bleskem plá nebe celé a strašně rachotí hromu hlas. A z mořských hloubí stoupá výš teď vlahých krůpějí dešť a zkázonosné kroupy i lehkoletný sníh.

5

Sbor a Gabriel: I žasne a s žasem zří tu díla ta všech nebešťanů jarý sbor a vůkol chvalo zpěvy pějí: buď slaven Bůh za druhý den, za druhý Boží den. Pějí Bohu díky za druhý Boží den.

6

Recitativ (Rafael): Řekl Bůh: Shromážděte se vody, které jsou pod nebem, v místo jedno a ukaž se místo suché. I stalo se tak. Nazval Bůh místo suché zemí, dále pak shromáždění vod nazval mořem. I viděl Bůh, že to bylo dobré.

7

Árie (Rafael): Rozčerené hučí proudy a moře divoce se dme. Kopce

a skály se jeví a široký kraj probíhá mocný proud svým tokem křivým, jarým tokem ubíhá ve tichý dol tam potůček.

8

Recitativ (Gabriel): Řekl Bůh: Zplod' země bylinu zelenou, vydávající símě, a stromoví plodné, nesoucí ovoce podlé pokolení svého, v němž by bylo símě jeho na zemi. Stalo se tak.

9

Árie (Gabriel): Teď svěží zeleň mladých niv, zeleň oku lahodná úchvatný nad vše vzhled povznáší, kvítku ozdoba opájí mne svým půvabem. Zde dýše trávy balzámem, zde pučí ranám lék. Pod plodů tíhou sklání se tu strom, zde klenba háje dává libý chlad a téměř hory zdobí hustý les. Dech byliny ti prozradí, na rány lék že má.

10

Recitativ (Uriel): A tu kúrové nebeští prohlásili již třetí den, Boha chválice a řkouce:

11

Sbor: Nalad'te struny, uchop'te lyry, zpívejte chválu Hospodinu a zpívejte všem, jak mocný je Bůh. On stvořil nebe i zemi, je krásou oděl spanilou.

12

Recitativ (Uriel): A řekl Bůh: Bud'tež na obloze nebeské světla, aby oddělen byl den od noci, aby osvětlovala zemi a byla znamením pro všechny časy a dny a pro léta. Pak vytvořil Bůh i hvězdy.

13

Recitativ (Uriel): Tak v plném jasu na obloze slunce vychází, jak ženinich divukrásný, jak hrdý velikán na cestu svou se dá. Ve třpytný háv se luna oděla, pluje dál, svým tichým krokem kráčí tmou. A nebes prostor nesmírný teď' zdobí záře nespočetných hvězd a synové Boží svým nadpozemským zpěvem zvěštovali čtvrtý den. Chválí moudrost Boží takto:

14

Sbor a sóla: I obloha je svědkem slávy Boží a miliony hvězd tam na nebi se stkví.

Gabriel, Uriel, Rafael: Den přistít to zví ode minulého a noc noci zas to poví opět dál.

Sbor: I obloha je svědkem slávy Boží a miliony hvězd tam na nebi se stkví.

Gabriel, Uriel, Rafael: Do dále chvála Páně zní. Celý svět ji slyší, blaženstvím se chví.

Sbor: I obloha je svědkem slávy Boží a miliony hvězd tam na nebi se stkví.

15

Recitativ (Gabriel): Řekl Bůh: Vydejtež vody všeliké plazy a živočichy různé, kteříž ve vodách sídlí, ve velkém množství a ptactvo, jež oslavujíc Pána svého létati bude mezi nebem a zemí.

16

Árie (Gabriel): Na mocných vzlétá křídlech orel, ptactva král. Nad sebou slunce, letí stále dál, jen stále dál. Skřivánek vítá jitro písničkou a láskou cukruje tu hrdlička. Kde tichý háj a bor, je slyšet klokotání, píseň slavíka. Netisnil jeho prsou žal, nezpíval píseň truchlivou zpěv vábivý.

17

Recitativ (Rafael): I stvořil Bůh velryby veliké a všelijakou duši živou plazící se; a požeňnav jim, Bůh řekl: Plodtež se a množte se a naplňte vody mořské, též ptactvo ať se rozmnožuje na zemi. Vydej země duši živou, též hovada a zeměplazi již vstaňte, rostte a radujte se v Bohu svém a jásejte již v Bohu svém.

18

Recitativ (Rafael): Andělé již hráli na harfy nebeské a pěli o divech dne pátého.

19

Tercet

Gabriel: Jak zdobně stojí tu ve šťavné zeleni pahorky vlnité a prýščí z jejich žil jak řinoucí křišťál chladivé vody tok.

Uriel: Tam kdesi v oblacích to hejno ptáků krouží a jásot a bujný křik tím modrým vzduchem zní. Pestrého peří lesk se v letu zatřpytí a záře slunka plá jim vsříc.

Rafael: Jak blesk tu vodou ryb je let a ty v pestré směsi stále projíždí. Ze spodu moře dna Leviathan zvedá se na vlně zčeřené.

Gabriel, Uriel, Rafael: Ó Bože, kolik skutků Tvých, kdo počet jejich zná.

20

Tercet (Gabriel, Uriel, Rafael) a sbor: Velký je Pán a mocný též. Zněj sláva Páně dál, buď slaven navěky.

21

Recitativ (Rafael): Řekl Bůh: Nechť země již z lůna vydá živoucích tvorů rozličný druh, zvěř a lezoucí hmyz a zvířata země dle jejich různosti.

22

Recitativ (Rafael): Otevřen hned jest země klín a z něj vyvodí Boží hlas tvorstva všechen druh u plném vzrůstu nesčetný. Radostně řvoucí

lev tu stane již a střelhitě tygr tu ven vyrazí. Ozdobně téměř jelen pozvedá, potírásaje hřívou v skoku řehtá – své síly jist – překrásný kůň. Na pestrém luhu již se pase skot, ve stáda rozdělen. Po pastvíně jak rozeseť jest vlnorouchý krotký brav a jako oblak prachu táhnou vírem, hle, vojové hmyzu a dlouhým tahem z prachu plazí se i červ.

23

Árie (Rafael): Nebe teď v celé slávě září, země se v půvabu svém usmívá. Ve větru létá pernaté ptactvo a vody dmou se hemžením rybím, po zemi kráčí zvěře dav. Přec úkol není dokonán, když chybí divuplný tvor, který by mocnost Boží ctil a milost jeho velebil.

24

Recitativ (Uriel): A Bůh stvořil člověka k obrazu svému, k podobnosti Božímu stvořil muže i ženu a vdechl člověku v tvář dech života a v tuto chvíli člověk duší byl nesmrtelný.

25

Árie (Uriel): Hle, důstojností, důmyslem a krásou, silou obdařen, již vzhůru k obloze dívá se, hle, člověk, to muž, to král vši přírody. Vysoké čelo vznešené hlubokou moudrost zvěstuje a v oku jeho krásném stkví se duch, jenž stvořen k obrazu Božímu. Choť jeho věrná, milená jej něžně objímá, je líbezná a půvabná, je krásná jako jarní sen. Ta milost v oku nevinném je jitřní svítání, jež slibuje jen lásku a štěstí blažené.

26

Recitativ (Rafael): I viděl Bůh vše, co dosud stvořil, a to bylo všechno dobré. A sbor nebeských pěvců oslavoval skončení šestého dne slavným zpěvem.

27

Sbor: Je dílo Boží skončeno, buď chválen Pán, buď veleben. A naše radost zazněj teď mu chvalozpěvem hlasitým:

28

Tercet

Gabriel, Uriel: K tobě, ó Pane, vzhlíží vše, o pokrm snažně žadoní. Otevřeš ruku svou a syti budou hned.

Rafael: A odvrátíš-li svou tvář, tu chvěje se vše a trne; odejmeš-li dech života, vše rozpadne se v prach.

Gabriel, Uriel, Rafael: Však vdechneš-li ho znovu v svět, zas nový život rozpučí a omlazená země zas se v nové kráse rozvíje.

29

Sbor: Je dílo Boží skončeno, buď chválen Pán, buď veleben. Věčná chvála jeho jménu přeslavnému, vznešenému. Aleluja, aleluja.

TŘETÍ DÍL

30

Recitativ (Uriel): Z obláčků růžových rajský tón probouzí zemi. A tak krásný, svěží den k nám krása nebes zvuku sem shůry zaznívá. To rajský je tón. Dva lidé spolu jsou, hle, jak jsou blaženi a z jejich očí vroucích díků plá jim zář. A ústa pějí píseň, již Pána velebí, již ať náš splyne zpěv s jich písni v jeden hlas.

31

Duet (Eva a Adam): Je lásky tvé, ó Pane náš, i zem i nebe plno. A svět velký, tak předivný, je dílem rukou tvých.

Sbor: Buď chvála Bohu mocnému a sláva jemu na věky!

Adam: Hvězd jasnější, ó slunce, teď zvěstuješ nový den! Jak skvěle zdobíš září svou duši a oko světa!

Sbor: Svou jasnou drahou hlásej teď moc Boží, slávu navěky!

Eva: A ty, jež skvostným třpytem pláš, ó noci nespočetných hvězd, ty také jejich mnohohlas spoj v zvučný chvalozpěv!

Adam: Vy prvky, jejichž síla vždy nové tvary zračí, vy oblaka a mlhy, jež vítr shromáždí a zas rozptílí...

Duet (Eva, Adam) a sbor: Chvalte Boha, našeho Pána! Velká jako jeho jméno jest jeho sláva!

Eva: Svým zurčením jej chvalte, ó prameny, skloňte své vrcholky, ó stromy, vydejte vůni, rostliny, a květy též ať zavoní!

Adam: A vy, jichž stezky vedou do výše, i vy, kteří se plazíte, vy, již letem protínáte vzduch, i vy tam v mokré hloubi...

Duet (Eva, Adam) a sbor: Vy všichni chvalte Pána! Ať chválí ho, kdo dech v hrudi má!

Duet (Eva a Adam): Vy háje, hory, údolí, zas osvědčujte tak náš dík, ať z jitra do tmy zaznívá z vás mnohohlasý chvalozpěv!

Sbor

Buď sláva ti, ó Bože náš, na jehož slovo povstal svět. Teď spolu s námi nebesa i zem tě vzývá navěky!

32

Recitativ (Adam): Vzdali jsme Bohu díky své, posvěcen celý náš je život. Nuž, družko má, již následuj mne dál! Již se mnou pojď a každý krok jen radostmi plň naši hrud'. Zjev divy veškeré: z těch tobě známo buď, jak velkým štěstím je, jež nám udělil Pán, jej stále velebit, z duše mu oddán být. Pojď, následuj mne, já s tebou jsem.

Eva: Ó ty, pro něž jsem zde, tys štít, má zbraň, můj život. Tvá vůle zákonem, tak ustanovil Pán. Tvou vůli plnit radost má to je a slast.

33

Duet (Adam a Eva)

Adam: Drahá choti, Tvém po boku dnové plynou radostně, každý okamžik je slastí, kterouž starost nezkalí!

Eva: Drahý choti, Tvém po boku v slasti tone srdce mé, tobě v oběť dán můj život, tvoje láska buď mi dík.

Adam: Jak ranní rosou všechno okřívá,

Eva: západu chládek jak tělo osvěží.

Adam: Jak šfavnatý, krásný je jabloně ten plod,

Eva: jak vábivý je sladký květin dech.

Eva a Adam: Bez tebe však čím by mi byl té rosy třpyt a noci chlad i stromů plod i květu dech. Jen ty, jen ty jsi radost mého žití, jen ty mne láskou obdaříš, jen pak je zřídlem blaha život, buď on tobě věnován.

34

Recitativ (Uriel): Vy šťastni budete a šťastni stále jen, pamatujte však: nechtějte více mítí, než vám bylo dáno, a vědět více, než je možno znát.

35

Sbor a sóla: Pějme píseň vřele, chvalme Pána, chvalme Stvořitele. Celý svět ho slavit bude, písně díků pějme všude. Chvála Hospodinu na věky. Pějme, pějme vřele Hospodinu na věky, buď chválen Pán, buď chválen na věky!
Amen!

Prosíme posluchače, aby zaujali svá místa včas a vypnuli své mobilní telefony.

Změna programu a účinkujících vyhrazena.

Za podporu a spolupráci děkujeme

LUXURY
BRNO

PEMM
BRNO

BRNO
EXPAT
CENTRE

MASARYKOVA
UNIVERZITA

af Alliance Française
Brno

BRNO Daily

TIC BRNO ←

euroawk
THE GREAT OUTDOORS.

KAM←WHERE
V BRNĚ, NA BRNO

BRNO
MĚSTO
HUDBY

Český
rozhlás

PERA+

H
Harmonie

Vydala Filharmonie Brno v roce 2025

texty Petr Slouka, Vítězslav Mikeš

sazba Ingrid Králíková

produkce Daniel Svoboda

redakční uzávěrka 10|3|2025

Filharmonie Brno, příspěvková organizace

Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno, ☎ +420 539 092 801

www.filharmonie-brno.cz, www.salprobrno.cz

B | R | N | O

MINISTERSTVO
KULTURY

jihomoravský kraj

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno.

Vybrané koncerty se konají za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky a Jihomoravského kraje.